

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

2023

Eliška Volfová

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

LINOŘEZ A LINORYT V ILUSTRACI

Eliška Volfová

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Specializace Ilustrace Grafika

Bakalářská práce

LINOŘEZ A LINORYT V ILUSTRACI

Eliška Volfová

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Eliška VOLFOVÁ**
Osobní číslo: **D20B0082P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Ilustrace a grafika, specializace Ilustrace Grafika**
Téma práce: **LINOREZ A LINORYT V ILUSTRACI**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

–min. 18 kompozic A4, nebo odpovídající alternativy

Tvůrčí záměr: Vytvoření grafických listů na mnou zvolené téma.

Způsob realizace: Svou práci budu řešit technikou tisku z výšky, nebo jinou grafickou alternativou.

Cíl: Cílem mé práce je vytvoření souboru grafických listů, které povedou k mému zlepšení v grafickém oboru a ilustraci

Předpokládaný charakter výstupu: 18 grafických listů A4, nebo odpovídající alternativy, řešené tiskem z výšky, nebo jinou grafickou technikou.

Rozsah průvodní zprávy: 3 normostrany

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

KREJČA, Aleš. Grafické techniky. Praha: Aventinum, 1994. ISBN 8085277484
KAFKA, Francis J. Linoleum Block Printing. Dover Publications Inc., 1972. ISBN 9780486203089
PANOFSKY, Erwin. Význam ve výtvarném umění. Malvern, 2021. ISBN 9788075303028
PIEL, Nancy. Linoryt. CFA+H, 2004. ISBN 13 9788086609164
PIEKAR, Pavel. Linoryt 1983-1999. Arbor vitae, 2000. ISBN 8086300129

Vedoucí bakalářské práce: **Prof. akad. mal. Mikoláš Axmann**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání bakalářské práce: **31. května 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

L.S.

MgA. Vojtěch Aubrecht v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 7. září 2022

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2023

.....
podpis autora

Děkuji svému vedoucímu práce prof. akad. mal. Mikoláši Axmannovi za přínosné rady, které mě neustále posouvaly správným směrem. Dále děkuji Mga. Saidu Ismailovi, za technickou pomoc v oblasti linorytu. Poděkování patří i mé rodině, která mě po celou dobu studia podporovala.

Obsah

Tematizace	9
Zpracování motivu herbář	10
Technická část	11
PVC	11
Rydla	11
Karton	11
Příprava grafického lisu	12
Tisk.....	12
Kolorování	12
Doprovodná práce.....	13
Závěr	14
Resumé.....	15
Zdroje	16
Seznam příloh.....	17

Tematizace

Mou bakalářskou prací je linoryt a linořez v ilustraci. Téma jsem si zvolila, jelikož mě lákala práce s čistou černou plochou, linkou a bodem. Zároveň to je technika, které jsem se nemohla během prvního ročníku naplno věnovat, protože výuka byla distanční. Inspirací mi byly práce secesních a kubistických grafiků. Především Vojtěch Preissig, František Bílek, František Kupka nebo Josef Čapek. Ti všichni používali techniku linorytu, nebo dřevorytu, ze kterého linoryt vzešel. Stalo se tak v meziválečném období, kdy se hledala finančně dostupnější náhražka dřevěných destiček. Původně se rylo do korkového linolea, které bývalo vyráběno z přírodních surovin, avšak v dnešní době se vyrábí a na linoryt používá chemicky vyrobené PVC. Velkou výhodou PVC oproti dřevěné destičce je finanční dostupnost, lehkost, lepší manipulace jak při převozu, tak během odrývání. Nevýhodou tohoto materiálu je jeho rychlá deformace vlivem tlaku tiskařského lisu. Další nevýhodou PVC je nemožnost recyklace. V naší republice se lino odváží do sběrných dvorů, ačkoli již Japonci vlastní patenty na výrobu velmi silného stavebního materiálu, jenž je PVC součástí.

Když jsem začala přemýšlet o bakalářské práci (začátek letního semestru roku 2022), mým prvním nápadem pro motiv ke zpracování byl herbář. V té době nebylo podstatné rozhodnout se o motivu, a proto jsem si nápad zapsala, abych ho nezapomněla a mohla později zpětně dohledat. V průběhu semestru a letních prázdnin mě napadaly další náměty, ale i přes to jsem pro finální téma vybrala herbář. Zpracování herbáře pro mě představovalo výzvu, jelikož se herbáře ve většině případech tvoří barevně a ne jen černou barvou.

Zpracování motivu herbář

K finálnímu rozhodnutí o zpracování herbáře došlo na začátku pátého semestru, což znamenalo, což představovalo časový tlak ve výčtu rostlin a jejich následné rešerši, jelikož květiny začaly pomalu odkvétat. Chtěla jsem, aby rostliny, které jsem následně chtěla graficky ztvárnit, mi byly blízké. A když jsem se procházela se svým psem po obci, kde bydlím, zjistila jsem, že zde vede turistická stezka „Rozhlédni se člověče“ a na ní roste i v takto pozdním létě spoustu bylin. Ze všech rostlin, které jsem sesbírala, jsem vybrala finálních 12 a k těmto bylinám jsem si vyhledala potřebné informace, včetně jejich lidového názvosloví.

Následně jsem štětcem a tuší ztvárnila všech 12 rostlin, jejich květy a lidové názvy. Inspirovaly mě kresby Aubreyho Beardsleye, plakáty Alfonse Muchy nebo z dřevoryty a dřevořezy Keika Hasegawaia a Kacušika Hokusaiho. Japonské grafiky květin mě hlavně velmi ovlivnily během kolorování mých grafik květů. Jelikož jsem si od začátku pohrávala také s myšlenkou vytvoření knihy určené pro děti, zapojovala jsem do tvorby návrhů i děti ve věku osmi let. Bylo pro mě prioritní, aby veškeré kresby byly rozeznatelné. Ve chvíli, kdy jsem měla připravené jednotlivé kresby, ke každé květině, jsem začala skládat kompozice ohraničené rámečky. Můj prvotní nápad s rámečky měl evokovat vylišované květy zapaspartované v rámečku, ten ale celkový vzhled kresby dusil. Abych jednotlivé kresby rozvolnila, místy jsem květiny překreslila tak, aby přesahovaly do jiných oddílů. To již působilo mnohem lépe, ale nepřestala jsem hledat ten správný vzhled. Místo rámečků jsem zvolila černé a bílé plochy, přes které se kresby rozprostíraly. Dále jsem tuší překreslila samotné květy, co nejdělněji, bez stonku, listů a kořenů, jen pouhý květ.

Veškeré ilustrace jsem zdigitalizovala a vytiskla na laserové tiskárně, abych mohla pomocí speciálního nitroředidla C 6000 ilustrace přenést na PVC. Další přenos ilustrace, který jsem použila, byl obtisk měkké tužky.

Technická část

PVC

K dispozici jsem měla dvě odlišná PVC a bylo potřeba udělat technickou zkoušku obou materiálů, abych věděla jaké bude nevhodnější pro výrobu matric. První PVC mi bylo darováno školou, materiál byl velmi tuhý a příjemně se do něj rylo, ale povrch byl místy poničený. Celou rubovou stranu PVC jsem překryla slabou vrstvou bílé ofsetové barvy se sádrrou v poměru 1:10 a následně obrousila jemným brusným papírem. Když jsem se pokusila přenést digitálně vytištěnou ilustraci z laserové tiskárny na PVC pomocí speciálního nitroředidla C 6000, zjistila jsem, že se vrstva sádry s barvou odlupuje. Přenesení ilustrace na PVC jsem vyřešila obtiskem měkké tužky. Materiál se příjemně a rychle odrýval a zanechával ostrou jasnou stopu od rydla. Během tisku nenastaly žádné problémy s opravnou vrstvou na PVC.

Druhé PVC bylo měkčí než první a velmi dobře se odrývalo. Bylo nově koupené, a proto jsem plochu materiálu jen obrousila pro 100% odstranění nerovností. Na toto PVC jsem bez problémů přenesla ilustraci pomocí speciálního nitroředidla C 6000 (ilustraci digitálně vytištěnou na laserové tiskárně jsem přiložila lícem na rub PVC a hadříkem namočeným v nitroředidlu jsem přetřela papír). Stopa po odrytí byla ostrá a jen ve výjimečných situacích jsem se dostala rydlem skrz. Materiál byl tvořený z dvou vrstev – lícová tvrdá a špatně odrývatelná a rubová měkčí a rydlem se dala dobře oddělit od první vrstvy.

Rozhodla jsem se použít oba dva materiály, jelikož jsem nenašla v tisku mezi nimi rozdíl.

Rydla

Pro tuto práci jsem si koupila nová rydla. Pořídila jsem 5 rydel značky Šerak (velikosti 102,104,106,108,120).

Karton

Pro tisk s PVC jsem hledala karton, co nejvíce hladký, ale zároveň, aby byl recyklovaný a přírodní. Vybírala jsem z několika kartonů a rozhodla jsem se pro karton Flora, odstín avorio, gramáž 240. Vyroběn je z 50% recyklovaných vláken, 40% EFC buničiny a 10% bavlny. Pro grafiky, které jsem chtěla kolorovat, jsem vybrala akvarelový karton Neocom, odstín aquacal, gramáž 250. Karton není jasně bílý a má hladký povrch.

Příprava grafického lisu

Měla jsem možnost tisknout na grafickém lisu satinýrce, nebo na obtahovacím lisu. Po vytištění zkušebních tisků jsem se rozhodla pro tzv. obtahovačku. Pocitově se mi lépe upravoval tlak, ten se na tomto stroji upravuje přidáváním, nebo ubíráním papíru a kartonu různé gramáže. Tlak jsem si nastavila trochu vyšší, jelikož karton Flora má jemný reliéf, ale nebyl tak vysoký, aby vytvořil na kartonu reliéf od PVC.

Tisk

Na tisk grafik jsem použila černou ofsetovou barvu. Z plechovky jsem si nožem nabrala potřebné množství barvy a nanasla na barevník. Špachtlí jsem si malé množství barvy odebrala a rozetřela v tenké vrstvě po barevníku. Válečkem jsem opakovaně v různých směrech přejížděla po tenké vrstvě barvy, až se barva přenesla kompletně na celý povrch válečku. S přitlakem jsem přenesla barvu z válečku na odryté PVC. V moment, kdy se barva rozprostírala po celém povrchu matrice (ve větší vrstvě, kvůli povrchu kartonu), položila jsem matrici na obtahovací lis. Srovnala jsem matrici na značky, přiložila karton Flora, odměkčující PVC desku a papíry s kartony, které sloužily k přitlaku. Dále jsem přejela válcem lisu přes matrici, pak jsem odebrala vytištěnou grafiku a odnesla ji na sušák. Tento postup jsem opakovala u všech 25 matric. Po dotištění jsem veškeré matrice umyla petrolejem. Stejně tak jsem umyla své pracoviště - barevník, váleček, špachtli a nůž. Plechovku s barvou jsem pečlivě uzavřel a obtahovací lis uklidila do původního stavu.

Kolorování

Pro vybarvování grafik květů jsem použila vodové anilínové barvy jako podklad. Na dokreslování stínů a zabarvení okvětních lístků jsem použila akvarelové pastelky. Výhodou těchto výtvarných prostředků bylo to, že se daly z grafiky vymýt a vytvořit nový barevný vzhled.

Doprovodná práce

Jako doprovodnou práci jsem zvolila slepotisky a knihu. Slepotisky jsem tiskla z 12 matric. Před každým tiskem jsem nechala kartony minimálně jednu hodinu v nádrži s vodou. Tiskla jsem na grafickém lisu satinýrce. Nastavený jsem měla vyšší tlak, aby se mi vytvořil, co nejvyšší reliéf, ale zároveň se nepotrhal karton. Dále jsem slepotisky nechala přibližně 30 minut až 1 hodinu schnout a poté všechny grafiky kličovou páskou připevnila k desce, aby karton po doschnutí byl vypnutý. Poslední částí bylo slepotisky nafotit. Požádala jsem svou kamarádku Terezu Pospíšilovou o pomoc s focením, jelikož fotografii studuje. Focení probíhalo v ateliéru fotografie na Hellichově škole. Pro finální a dobře nasvícené slepotisky jsme použily 2 zdroje světla. Nová zkušenost s tiskem slepotisků mě obohatila hlavně po technické stránce - napínání papíru tak, aby byl vyrovnaný, ale nepotrhal se během schnutí. Přínosnou zkušeností bylo i focení v ateliéru.

Kniha vznikla jako doprovodná práce, kde jsem mohla své ilustrace uplatnit a slovně popsat. Vypravěčem knihy je fenka Bela, která čtenáře provede po stezce „Rozhlédni se člověče," která vede kolem obce Úholičky. Ukáže jim zajímavá místa v obci, oblasti kde roste všech 12 bylin a vylíčí historické události, které se v okolí odehráli.

Závěr

Zkušenosti získané během realizace bakalářské práce byly velice přínosné. Zkusila jsem si nové techniky a jejich propojení. Během práce na jednotlivých částech, jsem zjistila jaké věci jsou mou předností a kde mám své nedostatky. Naučila jsem se rozvrhnout si čas a práci, tak abych vše stíhala, což bylo jedním z největších přínosů i do budoucna. Avšak nejvíce si cením té zkušenosti využít matici i grafiku více možnostmi, viz slepotisky, kniha a výstava grafik, která mi byla umožněna uspořádat v dubnu 2023.

Resumé

For my bachelor work I created 37 graphics using the linocut technique. Choosing this technique was based on its practicality and because I couldn't try it in the first year due to distance learning. I've been fond of flowers since I was a kid, that's why I chose the topic herbarium. It was a challenge for me to create illustrations only in black because herbariums are mostly done in color.

I was mainly inspired by art nouveau artists and Japanese woodcuts. Each graphic is made up of 3 illustrations - the whole plant, the flower and the folk name of the plant.

Including these graphics were created blind prints of 12 flowers, a book that introduces to reader the flowers and an exhibition of all 37 graphics. The bachelor work was a great benefit for me in many ways.

Zdroje

KADLEC, Pavel. *Historie a postupy při tvorbě dřevořezu, dřevorytu a linorytu*. Zlín, 2009. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta multimediálních komunikací.

LINART, Igor, 2003. Jakými způsoby lze recyklovat PVC? In: *ekolist.cz* [online]. 3.1.2003 [cit. 5.4.2023]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zelena-domacnost/dotazy-a-odpovedi/jakymi-zpusoby-lze-recyklovat-pvc>

Seznam příloh

Příloha 1 - 2
Výběr květin

Příloha 3 - 6
Matrice

Příloha 7 - 20
Grafiky

Příloha 21 - 24
Slepotisky

Příloha
Výstava 25 - 26

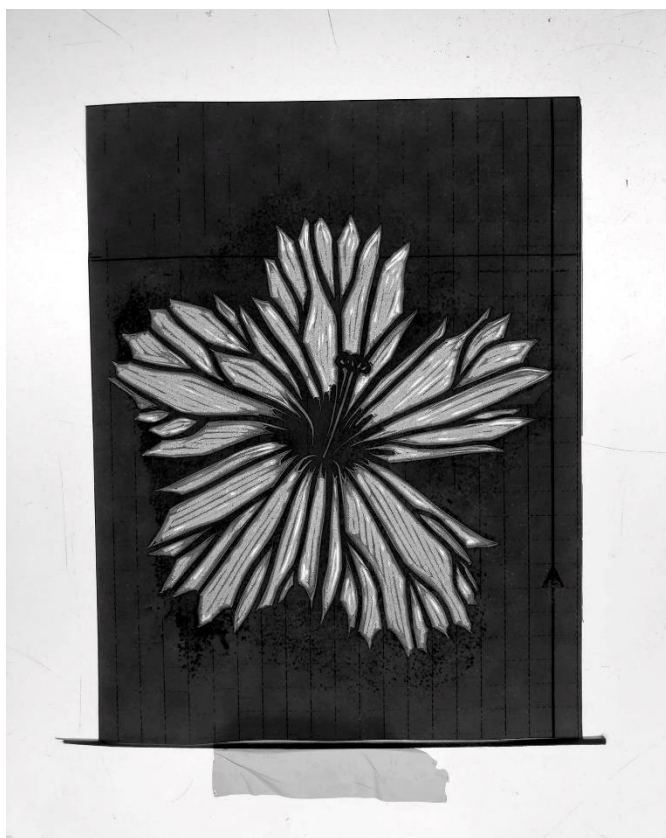
Příloha 1 – Hvozdiček kartouzek

Příloha 2 – Svízel syřišťový

Příloha 3 – matrice k Hvozdíku kartouzku

Příloha 4 – matrice k Hvozdíku kartouzku

Příloha 5 – matrice k Mateřídoušce

Příloha 6 – matrice k svatému Janu křtiteli

Příloha 7 – grafika Jetele lučního

Příloha 8 – grafika Řebříčku obecného

Příloha 9 – grafika Svízelu syřišťového

Příloha 10 – grafika Hvozdíku kartouzka

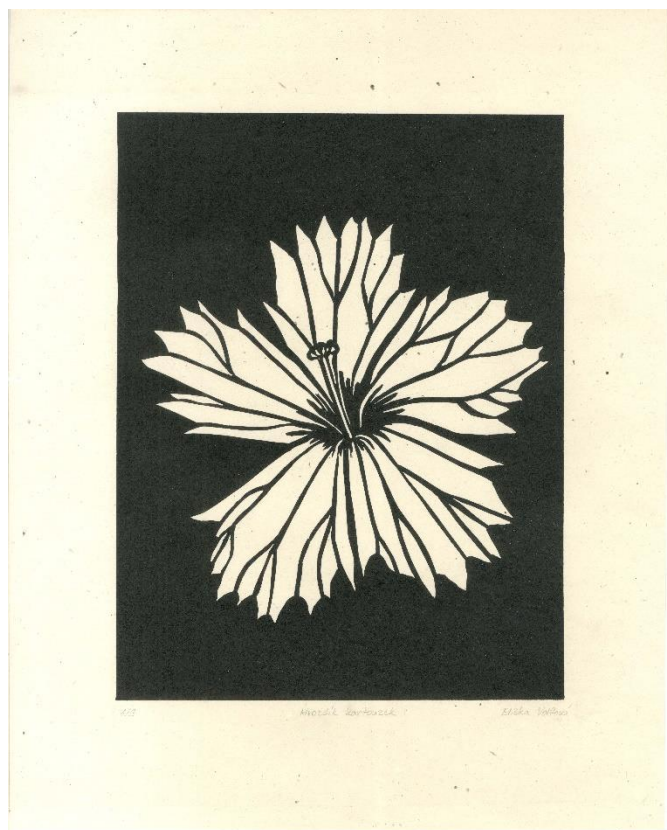
Příloha 11 – grafika Mateřídoušky

Příloha 12 – grafika Měsíčku lékařského

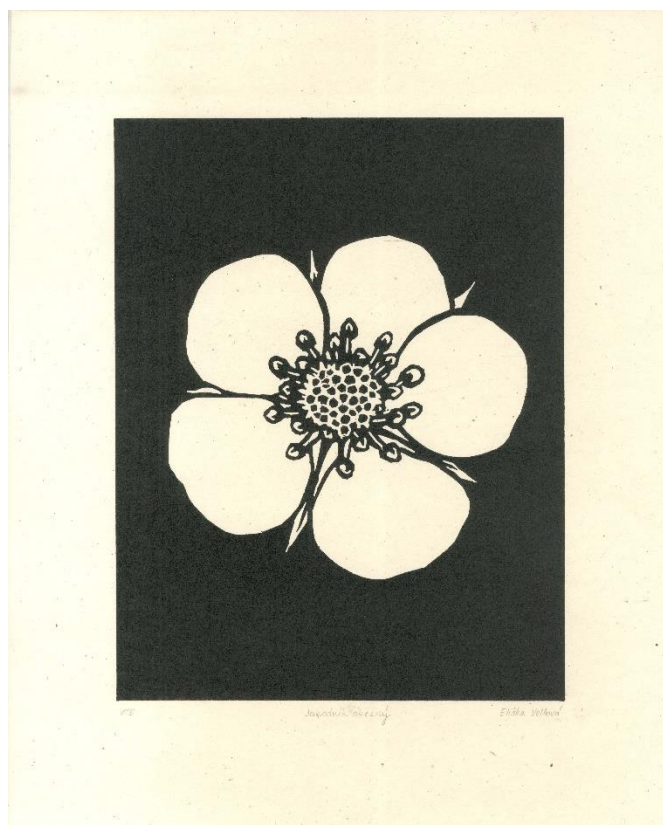

Příloha 13 – grafika Hadince obecného

Příloha 14 – grafika Hvozdíku kartouzku

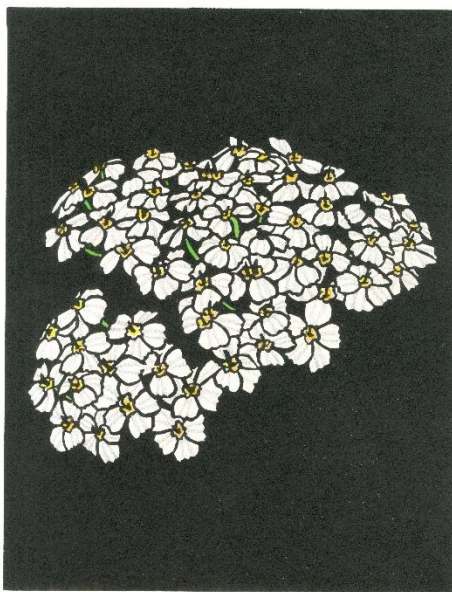

Příloha 15 – grafika Jahodníku obecného

Příloha 16 – grafika Měsíčku lékařského

17. Řebříček obecný. E. Štěrba

Příloha 17 – kolorovaná grafika Řebříčku obecného

18. Svízele syřišťového. E. Štěrba

Příloha 18 – kolorovaná grafika Svízele syřišťového

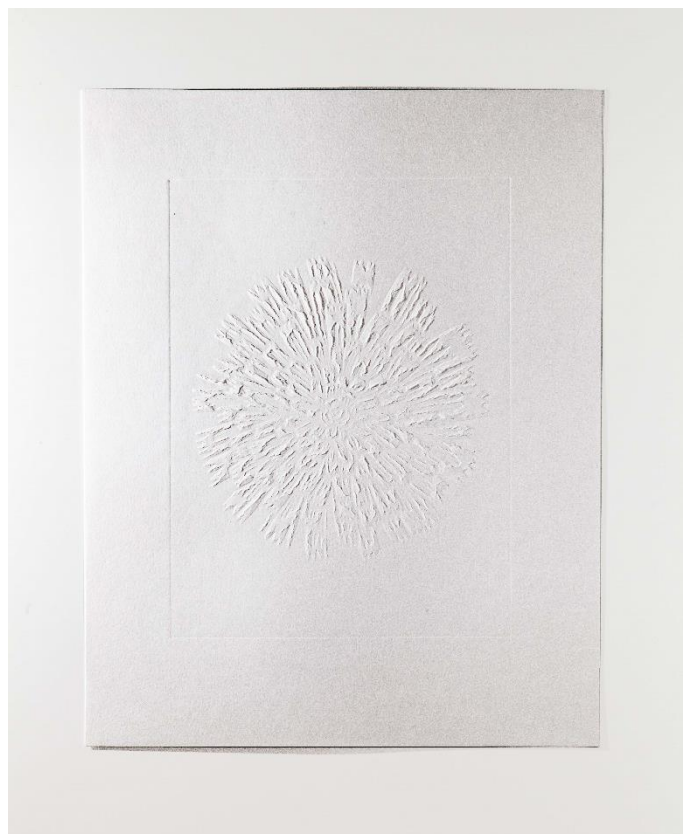
46 Silenka široká Eliza Holá

Příloha 19 – kolorovaná grafika Silenky široké

47 Hlaváček žlutý Eliza Holá

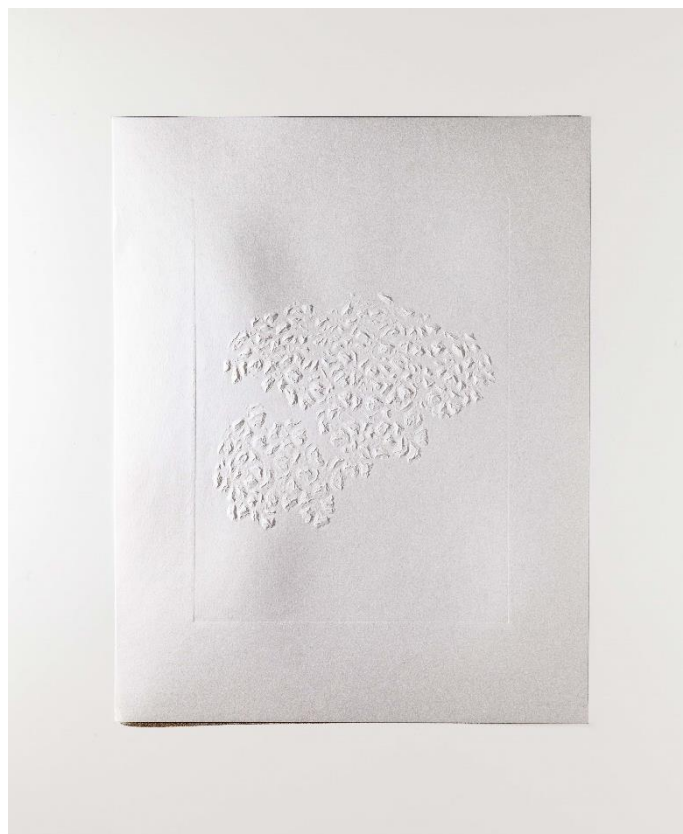
Příloha 20 – kolorovaná grafika Hlaváče žlutého

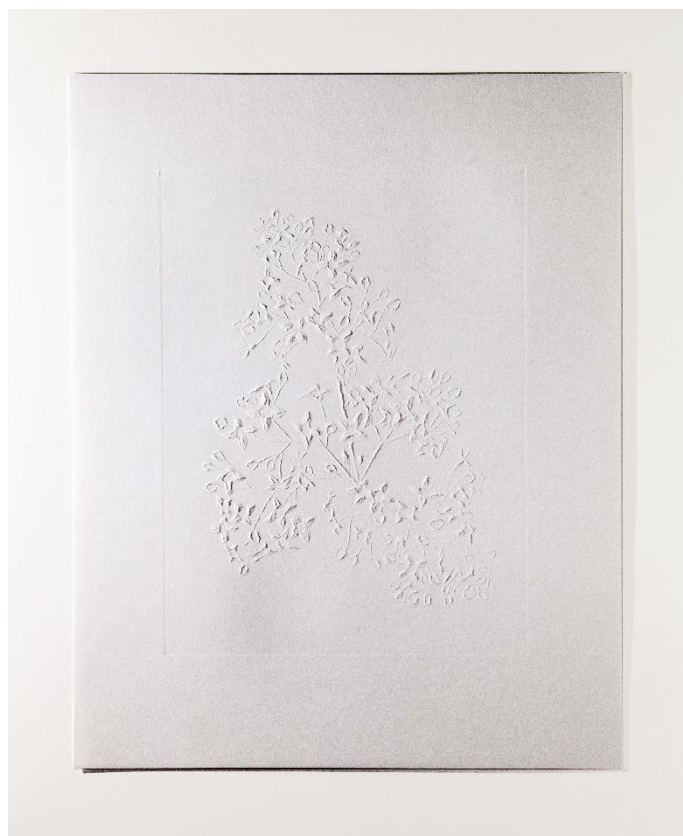
Příloha 21 – slepotisk Chlupáčku zedního

Příloha 22 – slepotisk Jetele lučního

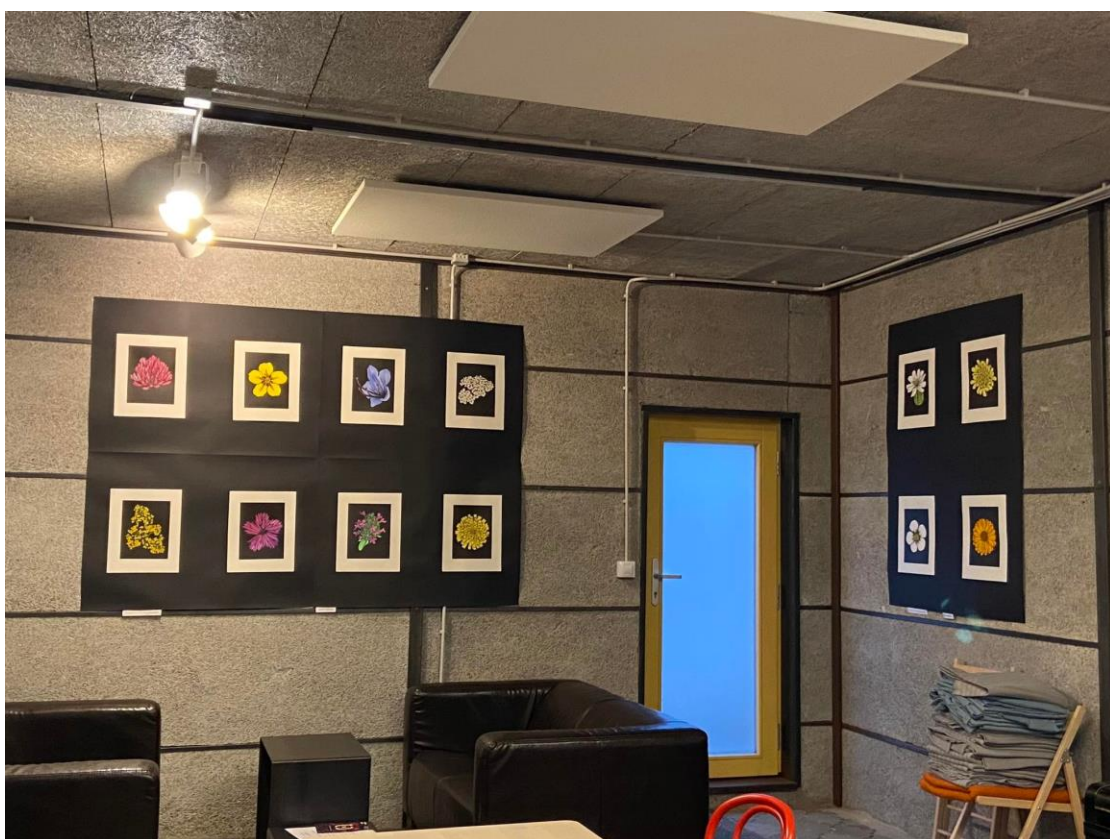
Příloha 23 – slepotisk Řebříčku obecného

Příloha 24 – slepotisk Svízeľ syřišťového

Příloha 25 – instalace výstavy

Příloha 26 – instalace výstavy